

nige bataviaasche predikanten moeite genoeg gedaan om den Chineezen hun „duivelsdienst" te beletten. De gansche kerkeraad was daarvoor zelfs naar 't Kasteel gegaan, en rechtstreeks naar de vergaderzaal der Edele Heeren, om te vragen of men nog langer den Heer zou tergen, door toe te laten dat in het aangezicht eener christelijke regeering Baäl zijn altaren oprichtte. Eens had men 't ook zoover gekregen dat het besluit werd opgemaakt om van de chineesche kerk eene redoute te maken. Een besluit, dat echter nimmer werd ten uitvoer gelegd. En eerlang zouden verdraagzamer regenten en kerkedienaren de Chineezen vrij laten in hun eeredienst, oordeelende: ieder mag op zijne façon zalig worden. Toen anderhalve eeuw later de Chineesche gemeente zich tot de machthebbenden wendde met het verzoek een tweeden tempel te mogen oprichten, ter bezweering van een vijandigen demon, toonde de regeering zich *bon prince* en besloot dat: „hoe bijgeloovig en ongerijmd ook zij de waan dezer natie, dat zij door de opregting van eenen tempel voor, en vereering in denzelfen van den gemelden afgod verlost zal kunnen worden van de onheilen die haar drukken, zij daarmede nogtans dermaten ingenomen schijnt, dat de afwijzing van haar verzoek haar zeekerlijk mistroostig zal maken, maar niet tot betere gedagten brengen, overzulks goedgevonden en verstaan den supplianten te permitteeren om, ten kosten van de natie, op het voorschreven land een tempel met het noodig voorgebouwte te laten extrueeren, enz."

* * *

Ware 't niet voor de oogbekorende zeegezichten, Madura zou den reiziger, uit het bloeiende Java komende, ten aanzien van natuurschoon slechts een schralen ruil bieden.

Lage en onaanzienlijke heuvelbergen kruisen zich over het eiland, eentonige vischvijvers en zoutpannen strekken zich uit langs de kusten, het plantenkleeft is hier zooveel geringer dan op Java, de kalkachtige bodem zooveel schraler. Maar het bochtig en slingerend strand, door de golven der Java-zee gekust en waarlangs de branding een zoom legt van wit en bobbelend schuim, de groepen der visschershutten, de staketsels der fuiken en de talrijke zeilen der brooze inlandsche vaartuigen, drijvend op 't schitterend zeevlak, maken veel goed.

Want de Madurees is bij voorkeur visscher; vroeger ook wel „visscher met drooge netten," *alias* zeeroover. De gesteldheid des lands drijft hem naar de zee, de dorre en kalkachtige bodem kan door gemis van toereikend stroomend water niet door middel van waterleidingen besproeid worden, maar hangt van de regens af. Derhalve zijn er weinig rijstvelden en ook maïs moet tot eene aanzienlijke hoeveelheid van Java worden ingevoerd. Zoo is de zeevisscherij voor den eilander een hoofdmiddel van bestaan geworden, de weersgesteldheid is maar zelden een beletsel en schier dagelijks kan men de *praoe majang*, de kleine, snelzeilende, aan beide einden spitse en met een groot loggerzeil getuigde visscherspinken reeds te drie of vier ure van wal zien steken om in volle zee de *pasang* of het treknet uit te werpen.